

ORTA DERECELİ MESLEKİ VE TEKNİK ÖĞRETİM OKULLARINDA MESLEKİ REHBERLİĞİN ÖNEMİ

Doç. Dr. İlhan AKHUN *

ÖNEMİ :

Birçok yetişkinin hayatını etkileyen en önemli faktör onların mesleğidir. Meslek bir kimsenin geçimini sağlamak için yapmış olduğu devamlı iş olarak tanımlanabilir. Bir kimsenin mesleği, genellikle onun nerede yaşayacağını, toplumda işgal edeceği statü ve göreceği itibarı, kendisinin ve çocuklarının hayat standardını tayin eder. İnsanlar meslekleri yardımıyla topluma önemli katkılarda bulunurlar. Kendi kendini tanıma, hayatta mutluluk ve ihtiyarlıktaki güven, kısmen, bir kimsenin mesleği ile yakından ilgilidir. Bir kimsenin mesleği ne olursa olsun, mesleğin onun davranışlarını etkilemesi; aynı meslekten olanlar gibi düşünmesi ve hareket etmesi mümkündür. Bu bakımdan, bir kimse bir meslek seçmekle yaşayış şeklini de seçmiş olur.

Meslekler sadece kişiler için önemli olmayıp, toplum için de aynı derecede önemlidir. Bir toplumda yaşayan bireyler mesleklerinde başarılı olmazlar, mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmezler ve bunları yeni kuşaklara aktarmazlar ise, o toplumun hayat seviyesi düşük olur ve toplumda çok az bir gelişme olur. Bundan dolayı, meslek seçimi, bir kimsenin hayatında yapmış olduğu seçimlerden en önemli olanıdır ve bununla ilgili olarak da bu seçim toplumun genel durumu ile doğrudan doğruya ilgilidir. Birey yönünden ideal bir meslek seçimi, o kimsenin mutlu, başarılı ve yararlı bir hayat yaşamasına yol açacak olan bir seçimdir.

(*) Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü Öğretim Üyesi.

Toplum için ideal bir meslek seçimi ise, insangücü kaynaklarının en iyi bir şekilde kullanılması ve işgücü arz ve talebi arasındaki bir denge ile sonuçlanacak olanıdır.

MESLEKİ REHBERLİĞİN TANIMI :

Mesleki rehberlik, bireyin bir meslek seçmesi, seçtiği mesleğe hazırlanması, girmesi ve o meslekte ilerlemesi için ona yardım etme işlemidir.

Mesleki rehberlik kavramı iki türlü farkı esas alır. Bunlardan biri, bireyler arasındaki farklılıklardır. Bireyler fiziki özellikler, zekâ, özel kabiliyetler, kişisel özellik ve benzeri hususlarda birbirlerinden farklıdırlar. Diğeri ise, yüzlerce ve hatta binlerce meslek arasındaki farklılıklardır. Mesleki rehberliğin görevi belirli yetenek ve olanaklara sahip olan bir kimsenin, birçok meslek arasından kendisine en uygun olanını seçmesine yardım etmek ve sonrada onun bu mesleğe hazırlanmasına, girmesine ve o meslekte ilerlemesine yardımcı olmaktır. Eğer bütün bireyler arasındaki farklar olmasaydı, ortada bir mesleki rehberlik sorunu olmazdı. Çünkü, herhangi bir kimsenin şu ya da bu mesleğe diğerlerinden daha uygun olması diye bir durum olamayacaktı. Eğer bütün meslekler birbirine benze-miş, bir başka deyişle herkes için bir tek mesleki amaç, olsaydı; ortada bir seçim olmaz ve dolayısıyla mesleki rehberliğe ihtiyaç duyulmazdı. Bu durum, ilkel toplumlarda mesleklerin sayısı derecesinde basit ve mesleki rehberliğe duyulan ihtiyaç daha azdır.

Mesleki rehberliğin gözönünde bulundurmamak zorunda olduğu bu iki grup fark meslek seçiminden önce olduğu gibi, bu seçimden sonra da mevcuttur. Tabiatıyla, aynı mesleği seçen kişiler arasında da farklar vardır. Öte yandan, seçilen meslek için ihtiyaç duyulan hazırlığın elde edilme yolları, bu hazırlık için olanaklar çeşitlidir. Bir kimse tesviyeci olarak yetişmek için bir yerde çırak olarak çalışabilir ya da bir endüstri meslek lisesine girebilir. Bir kimsenin yeteneklerine uygun bir şekilde meslek seçiminden ve en iyi şartlar altında o mesleğe hazırlandıktan sonra da o meslekte ilerlemek için değişik yollar vardır.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan mesleki rehberlik işleminin eğitim gibi, bir kimsenin hayatının uzun süresince devam ettiği ortaya çıkar. Mesleki rehberlik, bazılarının da düşünebileceği gibi, bir kimseye ne gibi bir mesleği seçmesini söylemek değildir. Mesleki rehberlik; bir kimsenin kendisi için uygun bir mesleki plan

yapmasına ve bu plana göre ilerlemesine yardım eder. Mesleki rehberlik aynı zamanda, bireyin mesleki problemlerini nasıl çözeceği konusunda yardımcı olur. Böylece bireyin hayatının herhangi bir devresinde mesleki planlarında bir değişiklik yapmak ihtiyacı ortaya çıkarsa ya da istenirse, birey bu değişikliği daha akıllıca yapar.

Öğrenci ortaokula girip sınıflarını geçmeye başlayınca, kendisi için son derece önemli olan müstakbel mesleğini seçmek sorunu ile karşılaşır. Normal bir öğrenci için bu ortaokulun son sınıfıdır. Zira bundan sonraki okulu ileride seçeceği meslek ile yakından ilgilidir. Bir meslek okuluna girmeye karar vermiş olsa bile, o okuldaki bölümlerden birini seçmek sorunu ile yine karşılaşır.

Mesleki rehberlik, esas olarak, gençlerin paha biçilmez kapasitelerini ve meslek liselerinde gençlere verilen oldukça masraflı meslek eğitimini en iyi bir şekilde kullanmak için yapılan bir gayrettir. Mesleki rehberlik insangücü kaynaklarından iyi bir şekilde istifade edilmesini sağlamak için bireylere yardım eder. Böylece bireyler kabiliyetlerini, kendilerini en çok tatmin edecek, başarıya ulaştıracak şekilde kullanırlar ve topluma en büyük katkıda bulunurlar.

MESLEKİ REHBERLİK İLE MESLEK EĞİTİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ :

Mesleki rehberlik ile meslek eğitimi birbirine yakından bağlı olmakla beraber, birbirine karıştırılmamalıdır. Meslek eğitimi, ister isabetli isterse isabetsiz olsun, seçilen bir meslek için hazırlanmadır. Mesleki rehberlik ise, diğer birçok şeylerle beraber, hazırlık başlamadan önce, bir meslek seçiminde yardımcı olmaktır. Mesleki rehberlik bireyin en iyi koşullar içinde mesleğe hazırlanmasına hizmet eder. Mesleki rehberliği olmayan meslek eğitimi, amaca uygun olup olmadığına karar vermeksizin rasgele ele geçirdiğimiz bir madeni çubuktan bir otomobilin krank milini yapmaya benzer.

Mesleki eğitimi olmayan mesleki rehberlik, bir krank milinin yapım için gerekli olan ölçme, tavlama ve biçimlendirme işlemleri için gerekli olanakları düşünmeksizin, amaca uygun bir çelik çubuğun büyük bir özen ile seçilmesine benzer. Mesleki rehberlik ve meslek eğitimi okuldan iş hayatına yapılacak başarılı bir geçiş için çok önemlidir.

Belli bir okul faaliyetinin mesleki rehberlik mi yoksa meslek eğitimi mi olduğu amaca bağlıdır. Faaliyetin amacı bir meslek se-

çiminde, hazırlanmaya planlamada, girmede ve meslekte ilerlemede yardımcı olmak ise, bu mesleki rehberliktir. Faaliyetin amacı seçilen mesleğe hazırlık ise, bu meslek eğitimidir. Mesleki rehberlik planlı bir meslek eğitimi programının ayrılmaz bir parçasıdır. Fakat diğer taraftan mesleki rehberlik meslek eğitiminin özelik istiyen bir parçasıdır. İşlevi öğretimden ve diğer okul faaliyetlerinden ayrıdır. Bu özelik mesleki rehberliğin kendine özgü tekniklerinden ve bilgilerinden ileri gelir.

Mesleki rehberliğin ne derece etkili olduğunu ortaya koymak için yapılacak değerlendirme şu yönlerden olmalıdır.

1. İşgücü arz ve talebi arasında sağlayacağı denge,
2. Kişinin mesleki intibaksızlığının giderilmesi,
3. İnsangücü kaynaklarından optimum derecede yararlanma.

Mesleki ve Teknik Öğretim Okulları mezunlarının büyük bir kısmının yetiştirildikleri mesleklerde çalışmadıkları bilinen bir gerçektir. Mesleki ve teknik öğretiminin karşılaştığı en ciddi sorunlardan biri budur. Bugün okullarımızda mesleki rehberliğe duyulan ihtiyaç ise her zamankinden fazladır. Önümüzdeki yıllarda, özellikle mesleki ve teknik öğretim okullarında uygulanacak olan çeşitli amaç ve kademedeki eğitim programları bu ihtiyacı daha büyük bir şekilde ortaya koyacaktır. Doğru bir mesleki rehberlik programına sahip oluncaya kadar, verimli bir meslek eğitimi programına sahip olunamaz.

SONUÇ :

Özet olarak, mesleki rehberliğin amacı bireyin bir meslek seçmesi, seçtiği mesleğe hazırlanması, girmesi ve o meslekte ilerlemesi için kendisine yardım etmektir. Mesleki rehberliğin bu amacına ulaşabilmesi için gençler :

1. Kabiliyet ve istidatlarını araştırmalı ve geliştirmeli,
2. İş hayatının koşul ve olanaklarını araştırmalı,
3. Bir iş kolunun belirli bir mesleğini seçmeli,
4. Seçtikleri meslek için hazırlanmalı,
5. Yetiştirildikleri mesleğe girmeli,
6. Kabiliyet ve gayretlerine uygun başarılı, faydalı ve mutlu bir hayat yaşayabilmek için gerekli intibakları yapmalı, terfi ve ilerleme kaydetmelidirler.